

УДК 376.091.12-057.164

РОЛЬ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРІ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Логвін Т.В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Тематика статті присвячена особливостям роботи асистента вчителя інклюзивного навчання в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Висвітлено умови та шляхи підвищення якості навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто важливість співпраці та напрямків роботи вчителя та асистента вчителя. Акцент робиться на необхідності постійного супроводу асистентом вчителя дитини з особливими освітніми потребами. Особливої уваги заслуговує утвердження рівноправності кожного члена суспільства у сучасному світі.

Ключові слова: асистент вчителя, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне навчання, спільне викладання, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення всіх своїх членів у різні види діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення необхідних гарантій безпеки, свободи і рівноправності.

Будь-яка дитина, не дивлячись ні на які порушення психофізичного розвитку, має такі ж потреби, як і всі члени суспільства і повинна вести життя, максимально наближене до нормального. Найкращим місцем для розвитку всіх дітей, а тим більше для тих, чії особливі потреби виходять за рамки загальноприйнятої норми, є їх рідний дім, тому їм повинна бути надана можливість виховуватися в сім'ї та створені необхідні умови для отримання якісної освіти в звичайних закладах освіти, а не в спеціальних. Реалізацію саме цих прав «особливих» дітей забезпечить інклюзивне навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема, С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмошук та ін., присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення осіб з особливими потребами до навчання в освітніх закладах, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм, особливостям роботи педагогічних працівників в умовах інклюзивного навчання [1; 4; 7; 8].

У статті 1, пункт 12 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 року; діє з 28.09.2017 року) зазначено «інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників».

У статті 20 «Інклюзивне навчання» Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 року; діє з 28.09.2017 року) наголошується, що:

«1. Заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

2. Заклади освіти зі спеціальними та інклюзивними групами і класами створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і

можливостей».

3. Особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються у закладах освіти допоміжними засобами для навчання.

4. Особам з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) – це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

5. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування утворюють інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.

6. Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами.

7. Проектування, будівництво та реконструкція будівель, споруд, приміщень закладів освіти здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування.»

У статті 1, пункт 20 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 року; діє з 28.09.2017 року) зазначено «особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту».

У статті 12, пункт 5 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 року; діє з 28.09.2017 року)

зазначено «Особливі потреби можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку, а тривалість здобуття ними початкової та базової середньої освіти може бути подовжена з доповненням освітньої програми корекційно-розвитковим складником. Особливості здобуття такими особами повної загальної середньої освіти визначаються спеціальним законом» [6].

Також існують міжнародні документи в галузі інклюзивної освіти, а саме: Всесвітня декларація прав людини 1948 р., Декларація прав дитини 1959 р., Конвенція ООН «Про права дитини», 1989 р., Всесвітня декларація «Освіта для всіх», 1990 р., Стандартні правила ООН щодо зрівняння можливостей інвалідів», 1993 р., Саламанська Декларація, 1994 р., Програма дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами, 1994 р., Дакарська Декларація, 2000 р., Конвенція ООН щодо осіб з особливими потребами 2005 р. тощо [7].

Саме психолого-педагогічний супровід дитини, який надається педагогічними працівниками закладів освіти надзвичайно важливий у створенні сприятливого клімату в освітньому середовищі дитини з особливими потребами.

Але недостатньо дослідженими є питання ролі, функцій та обов'язків вчителів, який працюють з дитиною з психофізичними порушеннями.

Цілі статті. Головною метою цієї статті є визначення ролі, основних завдань, функцій та обов'язків асистента вчителя.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. З'ясувати особливості спільного викладання вчителя та асистента вчителя.

Виклад основного матеріалу. Посада асистента вчителя з'явилась у зв'язку із запровадженням інклюзивної освіти – з ініціативи Міністерства освіти і науки, Міністерством соціальної політики було доповнено Класифікатор професій. Посаду асистента вчителя передбачено Типовими штатними нормативами загальноосвітніх навчальних закладів, а основні завдання описані в Постанові Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872.

У зв'язку із введенням посади асистента вчителя в типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів листом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 1/9-675 від 25.09.12 року «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» зазначено орієнтовні кваліфікаційні характеристики асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням.

Основне завдання асистента вчителя – допомога вчителю в забезпеченні особистісно зорієнтованого, індивідуального підходу в освітньому процесі, зокрема у створенні індивідуальної програми розвитку для дитини з особливими освітніми потребами [2, с. 26].

Посаду асистента вчителя може обіймати особа з високими моральними якостями, яка має повну вищу педагогічну освіту та пройшла курсову перепідготовку щодо роботи в умовах інклюзії. У навчальному закладі даний педагогічний працівник безпосередньо підпорядковується заступнику директора з навчально-виховної роботи, працює під керівництвом учителя класу, до якого призначений.

Основні функції асистента вчителя є такими:

Організаційна: допомагає в організації на-

вчально-виховного процесу у класі з інклюзивним навчанням; надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця; проводить спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів і потреб; допомагає концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учня; співпрацює з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та беруть участь у розробці індивідуальної програми розвитку. Асистент учителя забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці. Веде встановлену педагогічну документацію.

Навчально-розвивальна: асистент учителя, співпрацюючи з учителем класу, надає освітні послуги, спрямовані на задоволення освітніх потреб учнів; здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнів. Сприяє розвитку дітей з особливими освітніми потребами, покращенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної активності дітей, сприяє виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі в науковій, технічній, художній творчості. Створює навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

Діагностична: разом із групою фахівців, які розробляють індивідуальну програму розвитку дітей з особливими освітніми потребами, оцінює навчальні досягнення учнів; оцінює виконання індивідуальної програми розвитку, вивчає та аналізує динаміку розвитку учня.

Прогностична: на основі вивчення актуального та потенційного розвитку дитини бере участь у розробці індивідуальної програми розвитку.

Консультативна: постійно спілкується з батьками, надаючи їм необхідну консультативну допомогу; інформує вчителя класу та батьків про досягнення учня. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру [1, с. 26-27].

Асистент учителя своєю діяльністю доповнює зусилля інших педагогів і фахівців. Таким чином, він сприяє більш ефективному навчанню учнів, зокрема з особливими потребами. Свої робочі завдання він отримує від вчителя та від директора школи.

Асистенту вчителя можуть доручити виконання низки ролей та обов'язків:

- впроваджувати очікувані результати, або цілі, ІНП в повсякденному навчальному процесі відповідно до вказівок учителя;

- працювати з малою групою учнів над закріпленням нового поняття або навички, які вони вже проходили на уроці з учителем;

- забезпечувати особистий догляд, зокрема для підтримання особистої гігієни, одягання тощо, а також допомагати дитині користуватися адаптивним обладнанням (наприклад, комп'ютером);

- допомагати готувати матеріали для індивідуального учня, класу, школи;

- надавати вчителю усну та/або письмову інформацію про діяльність учня, його поведінку, успіхи й потреби.

Обов'язки вчителя та асистента вчителя

<i>Вид діяльності</i>	<i>Обов'язки вчителя</i>	<i>Спільна робота</i>	<i>Обов'язки асистента вчителя</i>
Оцінювання	Оцінювати навчальні потреби на основі даних про клас та учнів, у тому числі з освітніми потребами	- Обговорювати можливості учня з ООП, його сильні та слабкі сторони. - Відвідувати зустрічі зі складання ІНП	Вести спостереження за особливостями психофізичного розвитку учня з ООП.
Розробка програми	- Розробити програму навчання на основі робочого плану та індивідуальних потреб учня, розглянути альтернативи. - Підготувати ІНП - Оновлювати інформацію про учнів та ІНП	- Обговорювати бажані для учнів результати. - Обговорювати освітні та емоційні цілі. - Участь у розробці ІНП учня з ООП	Участь у розробці ІНП учня з ООП
Планування	- Спланувати роботу на уроці та відібрати ресурси. - Вибрати належний вид роботи згідно ІНП. - Визначити пріоритет	Обговорити підготовку матеріалу та зміну навчального плану з огляду на потреби учня	Допомогти в підборі та складанні матеріалів, у розробці візуальних засобів, надати вчителю іншу потрібну допомогу.
Спостереження	Розробити чітку систему організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі та очікувань від навчальних можливостей учня з ООП	- Регулярно зустрічатися, щоб обговорювати досягнення учня з особливими потребами. - Обговорювати реальний стан навчальних досягнень учня з ООП, його відповідальність очікуванням, виконання ІНП	Працювати відповідно до системи організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі, правил поведінки та очікувань можливостей учнів з особливими потребами, його ІНП
Навчання	- Виконувати план уроку, проводити навчання згідно з цим планом. - Спостерігати за процесом навчання, за потреби допомагати учням з ООП. - Залучати учнів з особливими потребами до виконання окремих видів діяльності спільно з класом. - Моделювати навчальні методи та належну мову. - Надати асистентам ресурси	- Чітко висловити результати та обмінятися досвідом. - Обговорити конкретні стратегії, діяльність і результати виконання завдань ІНП. - Обговорити розташування робочого місця. - Обговорити необхідність гнучкого розкладу відвідування уроків учнями з особливими потребами	- Проводити додаткове пояснення для учня з ООП, адаптувати завдання, враховуючи можливості учня, корегувати їх навчальну діяльність. - Спостерігати за їх діяльністю. - Формувати та сприяти закріпленню конкретних умінь, навичок. - Сприяти розвитку зв'язного мовлення учнів з ООП (під керівництвом учителя). - Вести спостереження, надавати вчителю об'єктивну інформацію про навчальну діяльність учня з особливими потребами.
Оцінка	- Слідкувати за прогресом учнів з ООП та оцінювати його. - Слідкувати за виконанням ІНП	- Обговорювати спостереження. - Обмінюватися інформацією. - Обговорювати пропозиції про доповнення ІНП чи внесення змін до нього	- Спостерігати за поведінкою учнів і надавати вчителю інформацію. - Збирати та записувати дані для подальшої оцінки учня, внесення доповнень до ІНП. - Вносити пропозиції вчителю про завдання розроблені для учня з особливими потребами.
Звітування	Звітувати перед батьками та шкільною командою.	- Обговорити інформацію про поточний стан справ. - Дотримуватися конфіденційності.	- Звітувати перед вчителем про сильні сторони учня з ООП, його досягнення потреби. - Звітувати перед вчителем про поведінку учня та наслідки.
Інше	- Мати інформацію про поточний стан справ. - Працювати відповідно до розробленої системи.	Обговорювати інформацію про поточний стан справ.	- Брати участь і підготовці інформації про поточний стан справ. - Документувати та звітувати вчителю (за потреби).

Скільки часу асистент має працювати з класом, на додаткових заняттях для відстаючих учнів, з малою групою або з індивідуальною дитиною – залежатиме від обставин. Разом з тим, головна відповідальність за планування, впровадження програм та оцінку учнівських досягнень покладається на вчителя [5, с. 32-33].

Виходячи з цього, спільне викладання вчителя та асистента вчителя, участь у навчально-виховному процесі не менш важливі, ніж окрема роль кожного з них.

Спільне викладання – це така організація навчання у класі, коли спеціалісти (вчитель та спеціальний педагог чи асистент учителя) разом здійснюють викладання в єдиному фізичному просторі (класі), у різноманітній за складом групі учнів, серед яких є діти з особливими освітніми потребами.

Цей спосіб викладання використовується як для задоволення потреб окремих учнів, так і для покращення ефективності викладання в цілому для всіх школярів.

Практика спільного викладання, поширена в більшості європейських країн, набула свій розвиток в Україні з початком запровадження концепції інклюзивної освіти, що передбачає спільне навчання всіх дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами, дітей з інвалідністю та ін.

Спільне викладання передбачає участь не менше двох педагогічних працівників, які спільно викладають, мають однакову професійну підготовку і є рівноправними колегами в навчальному процесі.

У більшості випадків практика спільного викладання передбачає спільну роботу вчителя інклюзивного класу та корекційного педагога. Водночас імовірна тенденція, що корекційний педагог, який працює разом з учителем в інклюзивному класі, може вважати «своїми» учнів з особливими освітніми потребами (порушеннями психофізичного розвитку) і працювати лише з ними за індивідуальною програмою розвитку (ІПР). Така практика применшує роль і значення вчителя класу та асистента вчителя, позбавляючи «права голосу» у ситуаціях спільного прийняття рішень. Виходом з такої ситуації може стати організація спільного викладання в одному класі.

Спільна робота вчителів в одному класі може принести багато задоволення як педагогам, так і школярам – з'являється більше дорослих, які несуть особисту відповідальність за навчання всіх учнів, ретельніше продумуються способи оцінювання, усі діти отримують належну увагу та підтримку в разі потреби. Різноманітний за складом клас учнів спонукає вчителів ефективно реагувати на різні потреби школярів, знижувати значення співвідношення «вчитель-учні», а також розширювати можливості використання професійного досвіду. Обидва педагоги проводять навчання в одному фізичному просторі, хоча періодично малі групи учнів можуть упродовж певного часу працювати в іншому місці (за межами класу). Спільне викладання зазвичай відбуваєть-

ся в єдиному середовищі, що відрізняє його від практики перегруповування дітей для реалізації різних позакласних розвивальних програм

Основою спільного викладання є загальноосвітня навчальна програма, яку можна видозмінювати відповідно до особливостей розвитку та потреб окремих учнів. Хоча ще не всі вчителі готові до спільного викладання, їхнє бажання отримувати позитивні результати у своїй педагогічній діяльності, налаштованість на використання інноваційних підходів спрямовують їх пошуки саме в царину спільного викладання.

Така організація навчання у класі може допомогти педагогам досягти значних результатів, сприятиме прогресивному розвитку кожного учня, забезпечить емоційний комфорт як учнів, так і вчителів. Утім, як завжди при появі будь-якої нової освітньої інновації, виникає чимало перешкод, зокрема: недостатній рівень підготовки вчителів, відсутність належної підтримки адміністрації навчального закладу, труднощі при розподілі повноважень між учителями та ін. [8, с. 6-9].

Висновки з даного дослідження та перспективи. Отже, роль асистента вчителя у навчально-виховному просторі дитини з особливими освітніми потребами (ООП) надзвичайно велика. Виконуючи свою місію, асистент повинен стати для свого підопічного наставником, вихователем, другом, який щохвилини, щосекунди, щомиті поруч. Він розуміє не лише слова і думки дитини, а й її погляд, відчуття, душевний стан. Асистент вчителя повинен мати комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність, навички вирішення конфліктних ситуацій. Сьогодні в Україні відбувається формування нової освітньої політики, яка передбачає включення кожної дитини у загальноосвітній процес і тим самим забезпечує реалізацію її права на освіту. Тому саме асистент вчителя найкраще зможе допомогти дитині з ООП адаптуватися у освітньому середовищі, покращити психоемоційний стан, стимулювати розвиток соціальної активності вихованця, сприяти виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі в науковій, технічній, художній творчості, створює навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробленні навчально-методичного посібника «Інклюзивний простір: порадник для педагогів та батьків». Цей посібник містить матеріали, які сприятимуть підвищенню рівня обізнаності вчителів, корекційних педагогів, практичних психологів, адміністрації школи та батьків у навчально-виховному й побутовому просторі дітей з особливими освітніми потребами. У посібнику подано зразки оформлення шкільної документації, схеми, таблиці щодо поліпшення роботи педагогічного колективу в умовах загальноосвітніх навчальних закладів.

Список літератури:

1. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 172 с.
2. Інклюзивна освіта від А до Я : poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с.
3. Інклюзивний простір. Практичні кроки. Спеціалізований тренінг для працівників освітньої сфери. – К., 2017. – 78 с.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна школа : особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, Н. З. Софій, Ю. М. Найда та ін. : за заг. ред. Даниленко Л. І., – К. : 2007. – 128 с.
5. Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К. : Паливода А. В., 2012. – 50 с.
6. Про освіту [Текст] : Закон України від 05.09.2017 року № 2145 - VIII.
7. Софій Н. З. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посіб. / Софій Н. З., А. А. Колупаєва, Ю. М. Найда та ін. : за заг. ред. Даниленко Л. І., – К. : 2007. – 128 с.
8. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали. / Укладач Софій Н. З., – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 70 с.

Логвин Т.В.

Национальный университет «Черниговский колледж» имени Т.Г. Шевченко

РОЛЬ АССИСТЕНТА УЧИТЕЛЯ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РЕБЕНКА С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ**Аннотация**

Тематика статьи посвящена особенностям работы ассистента учителя инклюзивного обучения в условиях общеобразовательного учебного заведения. Освещены условия и пути повышения качества учебно-воспитательного процесса детей с особыми образовательными потребностями. Рассмотрена важность сотрудничества и направлений работы учителя и ассистента учителя. Акцент делается на необходимости постоянного сопровождения ассистентом учителя ребенка с особыми образовательными потребностями. Особого внимания заслуживает утверждение равноправия каждого члена общества в современном мире.

Ключевые слова: ассистент учителя, дети с особыми образовательными потребностями, инклюзивное образование, совместное обучение, учебно-воспитательный процесс.

Lohvin T.V.

T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"

THE ROLE OF AN ASSISTANT TEACHER IN THE EDUCATIONAL SPACE OF THE CHILD WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**Summary**

The theme of the article is devoted to the peculiarities of work of the assistant teachers of inclusive education in secondary schools. Lit conditions and ways to improve the quality of the educational process of children with special educational needs. Considered the importance of cooperation and areas of work of teachers and assistant teachers. The emphasis is on the need for continued support of an assistant teacher of a child with special educational needs. Special attention deserves the statement of the equality of every member of society in the modern world.

Keywords: assistant teacher, children with special educational needs, inclusive education, collaborative learning, educational process.